

BE-A0514_717717_800988_DUT

Inventaris van het archief van de
kerkfabriek en parochie Sint-Laurentius te
Ename, 1662-1828

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:.....	3
Raadpleging en gebruik.....	4
Voorwaarden voor de raadpleging.....	4
Voorwaarden voor de reproductie.....	4
Aanwijzingen voor het gebruik.....	4
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	5
Archiefvormer.....	5
Naam.....	5
Geschiedenis.....	5
Archief.....	5
Inhoud en structuur.....	6
Inhoud.....	6
Selecties en vernietigingen.....	6
Toekomstige aangroei/aanvullingen.....	6
Ordening.....	6
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN.....	9
I. Archief van de kerkfabriek.....	9
II. Archief van de pastoor.....	10
A. Personeel.....	10
B. Beheer van goederen en gelden.....	10
C. Pastorale activiteiten.....	11
1. Algemeen.....	11
2. Bediening van de sacramenten.....	11
3. Liturgie.....	13
4. Pastoraal.....	13
III. Archieven van broederschappen.....	15
IV. Persoonlijk archief van de pastoor.....	16

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:
Kerk Ename 0000

Periode:
1662-1828

Archiefbloknummer:
BE-A0514.3592

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 58.00
- Omvang geïndexariseerd: 0.12 m

Archiefbewaarplaats:
Rijksarchief te Gent

Archiefvormers:
Sint-Laurentiusparochie te Ename, 11de eeuw-1795
Broederschap van de Heilige Laurentius in de Sint-Laurentiusparochie te Ename, 1662 - begin 20e eeuw
Sint-Vaastparochie te Nederename, 11de eeuw-1795
Sint-Amandusparochie te Hundelgem, 11de eeuw - heden
Allerheiligenparochie te Nederzwalm, 12de eeuw - heden

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

De raadpleging is vrij, mits voorbehoud omwille van de materiële toestand van de documenten.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief.

AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

De aanwezige archiefstukken in dit bestand werden gedetailleerd beschreven. Voor de datering wordt in het algemeen enkel het relevante jaartal weergegeven.

De documenten kunnen worden aangevraagd door het opgeven van het nummer van de toegang (vermeld op het titelblad en in de rechterbovenhoek van elke bladzijde), namelijk PAR555, en het bestanddeelnummer dat wordt aangetroffen links vóór elke archiefbeschrijving. Het verdient daarenboven aanbeveling om, bij het verwijzen naar documenten in een wetenschappelijke tekst, het archief de eerste maal te citeren met zijn volledige naam. Nadien kan worden volstaan met een verkorte referentie ¹.

1 Respectievelijk
- volledig: RIJKSARCHIEF TE GENT, Kerkfabriek en parochie Sint-Laurentius te Ename, nr. [bestanddeelnummer]
- verkort: RAG, KA Ename, nr. [bestanddeelnummer]

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Kerkfabriek en parochie Sint-Laurentius te Ename

GESCHIEDENIS

De Sint-Laurentiuskerk behoort tot de vier oudste bidplaatsen die Ename in de 11de eeuw telde. De oudste van de vier was de Sint-Vedastuskerk in Nederename, die sinds de 9de eeuw wordt vermeld en beschouwd wordt als de moederkerk van het vroegmiddeleeuwse Ename. Omstreeks 974 koos de Duitse keizer Otto II het domein Ename ("Ehinham") als centrum voor een markgraafschap dat diende ter bescherming van de westelijke rijksgrens. In deze context werd een versterking of *castrum* opgericht. Rond deze versterking ontwikkelde zich een woonkern, die begin 11de eeuw twee bidplaatsen telde, namelijk de Sint-Laurentius- en de Sint-Salvatorkerk. Eerstgenoemde kerk werd gebouwd op initiatief van markgraaf Herman van Verdun, als bewijs van zijn trouw aan de keizer. De toewijding van de kerk, aan de heilige Laurentius, houdt direct verband met de ideologie van de Ottoonse keizers en verwijst naar de Slag van het Lechfeld of Sint-Laurentiusdag (10 augustus) 955, waar Otto I de Magyaren versloeg. Midden 11de eeuw kwam Ename in handen van de Vlaamse graaf, die er de benedictijnerabdij van Sint-Salvator stichtte en deze liet opbouwen tegen de Sint-Salvatorskerk, en onder wiens bewind de Sint-Laurentiuskerk tot een parochiekerk evolueerde ².

Tijdens de middeleeuwen behoorde Ename tot het bisdom Kamerijk, aartsdekenij Brussel en de dekenij Pamele. Bij de hertekening van de bisdomsgrenzen medio 16de eeuw wijzigde dit naar het aartsbisdom Mechelen en de dekenij Ronse. Sinds het Concordaat van 1802 maakt Ename deel uit van het bisdom en de dekenij Oudenaarde.

ARCHIEF

Het oud kerkarchief van Ename werd op 5 december 2018 samen met het modern kerkarchief door bemiddeling van Geert, Marc en Julien Van Bockstaele overgemaakt aan het Rijksarchief te Gent. Deze overdracht kadert in het project rond de Oost-Vlaamse kerkarchieven, een samenwerkingsverband tussen het Rijksarchief Oost-Vlaanderen en het bisdom Gent.

2 CALLEBAUT, Dirk; BUYLE Marjan. "De Sint-Laurentiuskerk van Ename (stad Oudenaarde, prov. Oost-Vlaanderen): een vroeg-11de-eeuws symbool van stabilitas regni et fidelitas imperatoris", *Archeologie in Vlaanderen*, II, 1992, p. 436-438, 457-460.

Inhoud en structuur

INHOUD

De inhoud van dit archiefbestand is eerder diffuus en weinig systematisch of serieel van aard. Het betreft voornamelijk archivalia van de pastoor of die betrekking hebben op zijn goederenbeheer en de parochie, en dan vooral de bediening van de sacramenten, de liturgie en het pastorale. Aangezien de pastoor vaak meerdere kerkelijke ambten combineerde, betreffen de archivalia soms ook andere, verwante parochies zoals Nederename. Van de kerkfabriek zijn slechts een beperkt aantal bescheiden bewaard. Belangrijke reeksen als kerkrekeningen of boekhoudkundige hulpinstrumenten, ontbreken volledig.

Taal en schrift van de documenten

Het merendeel van de archiefbescheiden is in een eigentijdse hand in het Nederlands of het Latijn opgesteld. Naast handgeschreven archiefbescheiden komen ook gedrukte documenten voor.

SELECTIES EN VERNIETIGINGEN

Het integrale archiefbestand is ouder dan 100 jaar, bijgevolg werden geen selecties noch vernietigingen doorgevoerd.

TOEKOMSTIGE AANGROEI/AANVULLINGEN

Onder voorbehoud van nieuwe aanwinsten worden geen aanvullingen bij het oud archief verwacht.

ORDENING

In dit kleine archiefbestand bevinden zich enkele bescheiden die kunnen worden toegewezen aan de kerkfabriek, naast voornamelijk parochiaal archief. De ordening is als volgt:

- I. Archief van de kerkfabriek
- II. Archief van de pastoor
 - A. Personeel
 - B. Beheer van goederen en gelden
 - C. Pastorale activiteiten
 1. Algemeen
 2. Bediening van de sacramenten
 3. Liturgie
 4. Pastoraal

III. Archief van de broederschap van Sint-Laurentius

IV. Persoonlijk archief van de pastoor

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

- I. ARCHIEF VAN DE KERKFABRIEK**
- 1** Kwitantie voor de pastoor van Velzeke voor het maken van een kazuifel en antependium, met op de achterzijde aantekeningen betreffende testamenten, broederschappen en relieken door pastoor Declercq als deservitor te Hundelgem. 1741, 1749. 1 stuk
Sint-Amandusparochie te Hundelgem, 11de eeuw - heden
- 2** Geapostilleerd rekest van de pastoor van Ename aan de aartsbisschop van Mechelen betreffende een aantal maatregelen ten gevolge van werken aan de kerk. 1778. 1 stuk
- 3** Afschrift van de akte waarmee Adrien Francies Schoutheer en Marie Catherine vander Haeghen een jaargetijde stichten voor Johannes Martinus vander Haeghen en Francisca de Cordier, ouders van laatstgenoemde, in de kerk van Nederename. 1783. 1 katern
Sint-Vaastparochie te Nederename, 11de eeuw-1795
- 4** Testament en afschrift van het testament van Marie Theresia Vuye. 1791. 1 omslag
- 5** Stukken betreffende het testament en de nalatenschap van Joannes Baptiste van Hauteghem. 1793, 1820. 1 omslag
- 6** Aantekeningen betreffende grafschriften van grafstenen die uit de kerk werden verwijderd. 1828. 1 stuk

II. ARCHIEF VAN DE PASTOOR

A. PERSONEEL

- 7 Stukken betreffende de permutatie van Adrianus de Clercq van de kapelanij van Onze-Lieve-Vrouw Visitatie in de kapittelkerk van Sint-Hermes te Ronse voor het pastoraat te Ename. 1752, 1759.
2 stukken
- 8 Kwitanties voor de uitbetaling van pensioenen van bedienaren. 1756, 1790.
2 stukken
- 9 Minuut van een antwoord van de pastoor van Ename aan de pastoor van Gijzenzele, betreffende de inkomsten van Dominicus De Neijs, deservitor te (Neder)Zwalm. Genoteerd op de ontvangen brief. 1762.
1 stuk
- 10 Aantekeningen betreffende uitgaven, onder andere voor deservitoren. Z.d., 18de eeuw.
1 stuk
- B. BEHEER VAN GOEDEREN EN GELDEN**
- 11 Inkomsten uit de pastoorsgoederen van de parochie Alle Heiligen te (Neder)Zwalm. 1753.
1 stuk
Allerheiligenparochie te Nederzwalm, 12de eeuw - heden
- 12 Staat van onkosten en kwitanties voor leveringen aan pastoor Declercq, deservitor te Hundelgem. 1753, z.d.
1 omslag
Sint-Amandusparochie te Hundelgem, 11de eeuw - heden
- 13 Lijstje van tiendheffers. 1754.
1 stuk
- 14 Stukken betreffende de deservituur en de pastoorsgoederen van de parochie Hundelgem. 1756-1758.
2 stukken
Sint-Amandusparochie te Hundelgem, 11de eeuw - heden
- 15 Akte waarmee pastoor Declercq getuigt van de betaling van landpachten uit eigendommen gelegen te Paulatem van en aan Marie Catharine Buijsse. 1757.
1 stuk
- 16 Contract gesloten tussen de prelaat van Ename en pastoor de

Clercq, betreffende het pensioen voor de zielzorg van Ename en Nederename, en de opbrengsten van de pastorele goederen. 1759.
1 stuk

Sint-Laurentiusparochie te Ename, 11de eeuw-1795
Sint-Vaastparochie te Nederename, 11de eeuw-1795

17 Ingekomen brief van de bisschop van Gent aan de pastoor van Ename betreffende altaarstenen ("altaria portatilia"). 1773.
1 stuk

18 Ingekomen brief aan de pastoor betreffende een opzoeking in verband met een partij zaailand te "Maercke", waarvan de pastoor meent dat deze aan hem toekomt. 1776.
1 stuk

19 Handboek van inkomsten en uitgaven van de pastoor van Ename en Nederename. 1780-1796.
1 deel

Sint-Laurentiusparochie te Ename, 11de eeuw-1795
Sint-Vaastparochie te Nederename, 11de eeuw-1795

20 Aantekening betreffende een aanvulling in de kerkrekeningen aangaande het jaargetijde van pastoor de Clercq. (1782-1783), z.d.
1 stuk

21 Aantekeningen betreffende allerlei inkomsten en uitgaven. 18de eeuw.
1 omslag

C. PASTORALE ACTIVITEITEN

1. ALGEMEEN

22 Circulaire van de aartsbisschop van Mechelen betreffende het examen voor pastoors in bepaalde parochies. 1722.
1 stuk

23 Gedrukte bekendmakingen en omzendbrieven van de aartsbisschop van Mechelen en de vicaris-generaal. 18de eeuw.
1 omslag

24 Aanplakbrieven met bekendmakingen van de bisschop van Gent betreffende examens voor pastoors, zielzorgers en biechtvaders. 1805-1817.
1 pak

2. BEDIENING VAN DE SACRAMENTEN

25 Naamlijsten van geloven die te biechten zijn gekomen rond Pasen.

1730, 1737.

2 stukken

- 26** Akte van de aartsbisschop van Mechelen betreffende het ontgraven van Christianus de Coene op het kerkhof van Munkzwalm. 1736.
1 stuk
- 27** Akten van huwelijksdispensatie verleend door de officialen van Mechelen en Gent in de derde graad. 1742-1781.
1 omslag
- 28** Aantekeningen van pastoor Declercq betreffende inlichtingen over voldane huwelijksbannen en andere formaliteiten. 1753.
1 stuk
- 29** Uittreksel uit 17de-eeuwse doop- en huwelijksregisters van Hermelgem, gemaakt door Adrianus Declercq, deservitor te (Neder)Zwalm. 1753.
1 stuk
- Allerheiligenparochie te Nederzwalm, 12de eeuw - heden
- 30** Stukken betreffende het geschil tussen pastoor de Clercq en Pieter Colpaert, betreffende het begraven van Carlotte vander Plancken, moeder van laatstgenoemde. 1764-1766.
1 omslag
- 31** Stukken betreffende de huwelijksbannen uitgeroepen in het kader van het huwelijk van Josephus Antonius Carpentier en Maria Catharina Jacoba de Plaet. 1768.
2 stukken
- 32** Rekwest van Jonas van der Straeten en Marie Anne Françoise Biebuyck aan de Raad van Vlaanderen, betreffende het corrigeren van voor- en familienamen in de doopregisters van Ename. Met bijlage. 1786.
1 lias
- 33** Akte waarmee de meier en schepenen van Hundelgem als oppervoogden instemmen met het huwelijk van Marie Josepha Blondel en Joseph Waege. 1789.
1 stuk
- 34** Rekwest aan en instemming van de voogd van Marie Caroline Theresia van der Haeghen betreffende haar verzoek te mogen trouwen. 1789.
1 stuk

3. LITURGIE

- 35 Kalender van de heiligendagen in de parochies Ename en Nederename, met aantekeningen betreffende de afroepingen door de pastoor gedaan. 1762-1763. 1 omslag
Sint-Laurentiusparochie te Ename, 11de eeuw-1795Sint-Vaastparochie te Nederename, 11de eeuw-1795
- 36 Drukwerk met teksten voor de eucharistie. 18de eeuw. 1 stuk
- 37 Aantekeningen van religieus-spirituele aard, onder meer betreffende gebeden, sacramenten, geestelijke geschriften etc. 18de eeuw. 1 omslag
- 38 Drukwerken betreffende godvruchtige oefeningen. 18de eeuw. 1 omslag
- 39 Fragmenten van theologische drukwerken. 18de eeuw. 1 omslag
- ### 4. PASTORAAL
- 40 Stukken betreffende de veroordeling van Gabriël vande Walle en Joachine Vernack voor overspel en de valse verklaring die zij aflegden bij de registratie van hun onwettig kind bij de pastoor van Ename. 1751. 2 stukken
- 41 Verklaring voor de burgemeester en schepenen van Ename, betreffende een overtreding door Marie Anne, weduwe van Philippe Delplancken, op het vieren van heiligendagen, met name het niet respecteren van het verbod op het brouwen. 1762. 1 stuk
- 42 Gedrukte circulaire van de aartsbisschop van Mechelen, betreffende een oproep tot collecte ten voordele van het werk van de franciscanen. 1775. 1 stuk
- 43 Aantekening betreffende antwoorden op ontvangen vragen in verband met heiligenverering, broederschap, liturgische gewaden, goederen, etc., bezorgd aan de deken. (1774), 1778. 1 stuk
- 44 Naamlijst van parochianen die te Nederename op de feestdag van Sint-Vedastus (6 februari) hebben deelgenomen aan de gedurige

aanbidding. 1792.

1 katern

Sint-Vaastparochie te Nederename, 11de eeuw-1795

45

Beschikking van vicaris-generaal Hoyneck van Papendrecht op een rekest van pastoor Jacobus Sire, pastoor van Alle Heiligen te (Neder)Zwalm, betreffende het oordelen over "casibus reservati", waaronder abortus. Eerste helft 18de eeuw.

1 stuk

Allerheiligenparochie te Nederzwalm, 12de eeuw - heden

46

Uittreksels uit catechismussen. 18de eeuw.

1 stuk

III. ARCHIEVEN VAN BROEDERSCHAPPEN

-
- 47 Ledenregister van de broederschap van Sint-Laurentius. Fragment. 1663-1690. 1 deel
- 48 Beschikking door de vicaris-generaal van het aartsbisdom Mechelen betreffende de publicatie van een aflaatbrief van Clemens XIII voor de broederschap van Sint-Laurentius, genoteerd op de aflaatbrief. 1759. 1 stuk
- 49 Stukken betreffende (de hernieuwing van) de regels van de broederschap van Sint-Laurentius. 1662, 1760, 1762, z.d. 1 omslag
- 50 Gedrukte litanie van de heilige Laurentius. 1663. 1 stuk
- 51 Bulle van Alexander VII betreffende de oprichting van de broederschap van Sint-Laurentius. 1662. 1 charter
- 52 Breve van Clemens XIII betreffende een aflaat voor de verering van de heilige Laurentius in de kerk te Ename. 1759. 1 charter

IV. PERSOONLIJK ARCHIEF VAN DE PASTOOR

- 53 Akte waarmee abt Maurus van de Sint-Pietersabdij Joannes Baptiste van Hamme in het bezit stelt van de kapelanijs bij het altaar van Sint-Nicolaas in de kerk van Elingen. 1704. 1 stuk
- 54 Akte waarmee abt Maurus van de Sint-Pietersabdij Joannes Baptiste van Hamme in het bezit stelt van de kosterij in de kerk van Bottelare. 1704. 1 stuk
- 55 Fragment van een uittreksel uit een schrijven aan de pastoor van Gijzenzele. 1753-1754. 1 stuk
- 56 Gedrukte aflaat ter gelegenheid van het feest van de heilige Rochus, te verdienen in de kerk van Oosterzele door leden van de broederschap toegewijd aan dezelfde heilige. 1757. 1 stuk
- 57 Ingekomen brief aan van der Stichelen, griffier van Pamele en meier van Ename, vermoedelijk afkomstig van het geestelijk hof te Mechelen, betreffende een zaak waarin een zekere Petrus Frans Aelbrecht is betrokken. 1762. 1 stuk
- 58 Ingekomen brief van procureur E.F. Boele aan de pastoor, betreffende een instructie in verband met een akte van de Raad van Vlaanderen. 1786. 1 stuk